

JAARVERSLAG 2020

VOORWOORD

Sinds het Groninger gasdossier Nederland vanaf 2012 massaal in zijn greep kreeg zoeken overheden, mijnbouwmaatschappijen, burgers en belangengroepen landsbreed naar nieuwe manieren om zich tot elkaar en tot delfstoffenwinning te verhouden. Het moet anders, maar hoe?

In Harlingen heeft deze zoektocht geleid tot een Samenwerkingsovereenkomst waarin de veiligheid van de omgeving en zijn inwoners hand in hand gaat met het economische belang van de gemeente Harlingen en de mijnbouwer. Onder de noemer 'Pilot Harlingen' werken de betrokken partijen aan een verdere concretisering van de afspraken. In de eerste plaats om de zoutwinning bij Harlingen binnen de afgesproken kaders te laten verlopen, in de tweede plaats om vanuit de praktijk een bijdrage te leveren aan de landelijk levende vraag hoe mijnbouwprojecten als deze maatschappelijk beter ingebed kunnen worden. Zo dient de zoutwinning bij Harlingen als landelijke pilot voor een 'nieuw veiligheidsdenken'.

Dit jaarverslag vormt de beknopte weerslag van de activiteiten en ontwikkelingen die in dat kader in 2020 hebben plaatsgevonden.

Jarig Langhout
Voorzitter Stichting Bescherming Historisch Harlingen

INHOUD

VOORWOORD	2
ALGEMEEN	6
ZORG OVER SCHADE	7
PILOT HARLINGEN	8
ONTWIKKELINGEN IN 2020	9
VERLOOP VAN DE BORING	9
AANVULLEND MEETNET	10
WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN	12
POLITIEKE ONTWIKKELINGEN	14
COMMUNICATIE	16
ORGANISATIE	20
COLOFON	23

ALGEMEEN

Sinds medio jaren '90 wint Frisia Zout B.V. in noordwest-Fryslân hoogwaardig zout voor met name de voedingsindustrie en chemische industrie.

In 2008 is middels een Startnotitie MER een begin gemaakt met de transitie van de zoutwinning van het vaste land naar de Waddenzee. Het Winningsplan en de Natuurbeschermingswetvergunning voor de winning bij 'Harlingen Havenmond' werden onherroepelijk door de uitspraak van de Raad van State van 23 november 2016. De bestaande winning onder land wordt afgebouwd en wordt uiterlijk per 1 januari 2022 stopgezet.

In september 2020 is Frisia Zout gestart met de winning onder de Waddenzee. Bedoeling is vanaf een diepte van circa 2500 meter in totaal 32 miljoen ton zout naar boven te halen. Hiermee komt, uiterlijk per 1 januari 2022, een einde aan de winning van zout van onder het Friese vasteland.

In de plannen van Frisia Zout zijn maximaal 4 cavernes voorzien, die op ca. 3 kilometer van de Harlinger zeedijk komen te liggen.

Het winningsplan van Frisia is zo ingericht dat de diepe bodemdaling aan het einde van de winning minder is dan een meter. Als gevolg van de natuurlijke aangroei van de wadplaten zal deze bodemdaling echter niet aan het wadoppervlak zichtbaar zijn.

De rand van de bodemdalingsschotel raakt naar verwachting de rand van de binnenstad van Harlingen.

ZORG OVER SCHADE

De vereniging Oud Harlingen zet zich in voor het Harlinger erfgoed. Vanuit de wens garanties te krijgen over het voorkomen en vergoeden van eventuele schade door zoutwinning werd in 2017 samen met particuliere huizenbezitters, kerkbeheerders en vertegenwoordigers van plaatselijke, regionale en landelijke erfgoedorganisaties de aanzet gegeven tot de oprichting van de Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH). Die stelt zich tot taak (onrust over) mogelijke schade in Harlingen door bedrijfsactiviteiten, in het bijzonder de zoutwinning, te voorkomen.

In de loop van de gesprekken in 2018 vonden Frisia Zout, de SBHH, de Gemeente Harlingen en de Provincie Fryslân een gemeenschappelijk belang in het voorkomen van onrust over mogelijke gevolgen van de zoutwinning en ze erkennen daarin een gedeelde verantwoordelijkheid.

Op 18 maart 2019 ondertekenden vertegenwoordigers van de vier betrokken partijen een

Samenwerkingsovereenkomst, van rijksweg ondersteund door de toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat en de Inspecteur-Generaal van het Staatstoezicht op de Mijnen. In november 2019 sloot ook Wetterskip Fryslân zich bij de Samenwerkingsovereenkomst aan. In de Samenwerkingsovereenkomst zijn concrete afspraken vastgelegd over de aanleg van een aanvullend meetnet in de binnenstad van Harlingen, grenzen aan bodemdaling en scheefstelling in combinatie met de toepassing van het 'Hand aan de kraan'-principe en adequate communicatie.

PILOT HARLINGEN

Omdat de Samenwerkingsovereenkomst een aantal bijzondere elementen bevat wordt het proces waarin tot afspraken is gekomen 'Pilot Harlingen' genoemd. Opmerkelijke aspecten zijn:

- De overeenkomst is het resultaat van een burgerinitiatief
- De veiligheid van de stad en zijn inwoners staat centraal
- Reikwijdte en randvoorwaarden van de zoutwinning zijn in gezamenlijkheid bepaald
- Frisia Zout investeert in de samenwerking, hoewel de winningsvergunning al definitief was
- Alle overheidslagen zijn bij het initiatief betrokken
- Nieuwe inzichten worden tijdens de exploitatie in de 'license to operate' vertaald, zowel in de bedrijfsvoering als in de vergunningverlening
- De partijen gaan mogelijkheden onderzoeken om burgers verder te 'ontzorgen'

Verder hebben de betrokken partijen zich eraan verbonden hun werkwijze gezamenlijk verder uit te dragen, vanuit de gedachte dat het maatschappelijk gewenst is onrust bij mijnbouwactiviteiten te voorkomen. De communicatie rond de Pilot Harlingen richt zich daarom niet alleen op Harlingen en omgeving, maar ook op het presenteren van de werkwijze elders.

ONTWIKKELINGEN IN 2020

Aan een delfstofwinningsproject als de zoutwinning bij Harlingen Havenmond zitten uiteenlopende aspecten: bedrijfsmatig, maar ook technisch, wetenschappelijk en maatschappelijk. Op al die terreinen gebeurde er in 2020 veel.

VERLOOP VAN DE BORING

De boring naar de zoutlaag, die Frisia 4 november 2019 startte, verliep niet zonder problemen. De eerste poging werd 17 februari afgebroken en de tweede op 26 mei 'technisch mislukt' verklaard. De derde poging slaagde wel. De boring naar de zoutlaag kwam zo'n 200 meter zuidelijk van de locatie Havenmond-2 (HM-2) uit, de meest noordoostelijke van de vier vergunde cavernes. Hier wil Frisia Zout bij voorkeur de helft van de vergunde hoeveelheid zout winnen. Overigens is daaraan door het Staatstoezicht op de Mijnen een eerste limiet gesteld. Van de totaal vergunde hoeveelheid van 32 miljoen ton zout mag Frisia vooralsnog 1 miljoen ton winnen.

Dat is ongeveer één jaar productie. Binnen die tijd moet Frisia duidelijk maken hoe ze de zoutputten op termijn wil achterlaten.

Frisia is in het najaar van 2020 begonnen een zoutcaverne te vormen op de locatie HM-2 en naar verwachting zal de productie van zout rond de jaarwisseling 2020/2021 werkelijk op gang zijn gekomen.

De nieuwe locatie betekent dat de zoutwinning vooreerst iets opschuift vanaf van de stad. Datzelfde gebeurt dus met de bodemdalingsschotel van de eerste winning.

AANVULLEND MEETNET

In de Samenwerkingsovereenkomst, zoals die in maart 2019 werd gesloten, is afgesproken in de binnenstad van Harlingen een Aanvullend Meetnet aan te leggen – zo genoemd omdat het een aanvulling betreft op de metingen die Frisia in het kader van de Natuurbeschermingswet op de Waddenzee al moet uitvoeren. De globale opzet zoals beschreven in de overeenkomst is in 2020 nader gepreciseerd door bureau Holland Innovation Team. Op basis van ingediende offertes voor de aanleg van het Aanvullend Meetnet is de keus gevallen op Antea group, die in december startte met het installeren van de eerste meetapparatuur.

Gezien het feit dat het Aanvullend Meetnet geen onderdeel is van het Meetplan Havenmond en het meet- en regelprotocol, hoewel Frisia Zout B.V. meerdere malen aangaf daartegen geen bezwaar te hebben, voerde de SBHH in 2020 diverse gesprekken met EZK en het SodM om het

Aanvullend Meetnet alsnog in de vergunning te krijgen. Grond hiervoor vormde een zinsnede in de brief van 11 maart 2019 van de toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat: “Verder heb ik geverifieerd dat Frisia het aanvullend meetnet zal opnemen in het meetplan Havenmond en het meet- en regelprotocol zoals genoemd in het instemmingsbesluit Havenmond van 12 mei 2015. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) kan dan vervolgens zorgen voor toezicht en handhaving hierop.”

In november 2020 werd duidelijk dat, weliswaar niet helemaal conform zoals de SBHH het geregeld wilde hebben, er uiteindelijk consensus is over het feit dat het Aanvullend Meetnet wordt opgenomen in het Meetplan Havenmond en het meet- en regelprotocol. Dat garandeert dat SodM hierop inderdaad gaat handhaven.

NULSITUATIE

De zoutwinning vindt kilometers buiten de kust plaats. Om die reden zal bodemdaling door zoutwinning de eerstkomende jaren in Harlingen niet merkbaar zijn. Desondanks zal het Aanvullend Meetnet naar verwachting toch bodembewegingen registreren, bijvoorbeeld als gevolg van eb en vloed, trillingen, autonome bodemdaling, inklinking, of veranderingen in het grondwaterpeil. Het is zaak de data wat dat betreft de eerstkomende jaren nauwkeurig te duiden, zodat een ‘zuivere’ nulsituatie van de stad bekend is op het moment dat de bodemdaling door zoutwinning de stad gaat naderen.

COMBINEREN VAN GEGEVENS

Om de ontwikkelingen in de bodem te volgen en te begrijpen lijkt het goed niet alleen de data van het Aanvullend Meetnet te gebruiken, maar ook gegevens van partijen als Rijkswaterstaat, TNO, Wetterskip, gemeente en provincie. Om uiteenlopende redenen voeren ook zij namelijk metingen in en rond Harlingen uit. Het voornemen is de mogelijke meerwaarde van het combineren van al deze meetgegevens te onderzoeken, om de nulsituatie van Harlingen zo goed mogelijk in kaart te brengen.

WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

De focus van de Pilot Harlingen ligt op de stad Harlingen. In die zin valt eventuele schade aan de Waddennatuur buiten de scope van de Pilot. Tegelijk is er op grond van de Natuurbeschermingswet een monitoringsprogramma voor de effecten van de zoutwinning opgezet, waarbinnen onder andere veranderingen in vogelpopulaties, schelpdierdichtheid en wadplaatareaal worden gemeten. Dat laatste, direct gelieerd aan de bodemdaling, is wel degelijk relevant voor de Pilot. Ook kunnen nog te maken keuzes binnen de kaders van de afgegeven vergunningen van invloed zijn op de mogelijkheid dat de stad schade van de zoutwinning gaat ondervinden. Hoeveel cavernes uiteindelijk zullen worden gerealiseerd bijvoorbeeld, waar die worden gelokaliseerd en hoeveel zout er uit de respectievelijke zoutholtes zal worden gewonnen. Om die reden worden ontwikkelingen, die op het eerste gezicht meer op het vlak van de Waddenzee lijken te liggen, vanuit de Pilot toch met interesse gevolgd.

RAPPORTEN AUDITCOMMISSIE

Op 27 mei kwam de Auditcommissie Zoutwinning Waddenzee van de Commissie MER met een oordeel over Frisia's monitoring in 2018. Hoewel er na een eerste commentaar al de nodige verbeteringen waren doorgevoerd, blijven er belangrijke aandachtspunten, zo liet de Auditcommissie weten. Frisia gaf aan de adviezen op te volgen en mee te nemen in het rapport over 2019. Dat kreeg in september goedkeuring van de Auditcommissie, waarna de minister van Economische Zaken en Klimaat groen licht gaf voor start van de zoutwinning. Goedkeuring van het rapport was een laatste voorwaarde vanuit de Tweede Kamer.

GROENE WETENSCHAP

Op 10 april, in de aanloop naar het eerste Auditrapport, woonde een vertegenwoordiging van de SBHH op uitnodiging van Frisia Zout een

bijeenkomst bij van de 'Groene wetenschap': een breed samengestelde groep vogelonderzoekers, morfologen, ecologen en andere wetenschappers die de uitvoering van het monitoringprogramma door Frisia kritisch volgt.

KEM-PROGRAMMA

Ook vanuit de rijksoverheid kwam relevant nieuws. Begin 2020 werden de resultaten gepubliceerd van een aantal onderzoeken van het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) over het beëindigen van zoutwinning. Put en caverne worden dan afgesloten met cementpluggen, waarna de druk in de achterblijvende pekel steeds verder toeneemt. Wat gebeurt er dan? Het KEM concludeerde dat er onvoldoende kennis is over het achterlaten van diepe zoutcavernes na de winningsperiode. Daarom wordt nieuw onderzoek opgestart over bodembewegingen bij zoutcavernes (KEM-onderzoek 26).

GAS TO LIQUID

In de gevormde cavernes wordt van oudsher diesel gepompt, dat als afdekolie op het pekelwater drijft om te voorkomen dat de caverne zich gedurende de winning in de hoogte uitbreidt, in plaats van alleen in de breedte. Vanuit zorg voor de Waddenzee hebben diverse maatschappelijke en politieke partijen, alsook het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), er bij de mijnbouwmaatschappijen op aangedrongen alternatieven voor het gebruik van diesel te onderzoeken. Frisia maakte in oktober bekend over te stappen op GTL (Gas To Liquid). Dit is een vorm van diesel zonder giftige toevoegingen.

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Zowel lokaal, provinciaal als nationaal waren er ontwikkelingen met betrekking tot delfstoffenwinning in het algemeen en zoutwinning in het bijzonder.

Als maatschappelijke trend tekent zich af dat lokale en provinciale bestuurders, die sinds enkele jaren advies mogen geven bij mijnbouwplannen, in toenemende mate een stem willen hebben in het al dan niet toestaan ervan.

Een tweede beweging is dat de omgeving gaat meeprofiteren van de opbrengsten van mijnbouwprojecten in het eigen gebied. Zo bevestigde de minister van Economische Zaken en Klimaat in een brief aan de gemeente Noardeast-Fryslân dat de regio jaarlijks zes miljoen euro tegemoet kan zien indien het bij Ternaard tot gaswinning komt. Deze tendens speelt ook elders in het land.

Op enkele specifieke thema's waren er ook ontwikkelingen:

SCHADEPROTOCOL

Op 1 juli 2020 werd de nieuwe Commissie Mijnbouwschade actief, vooreerst om schades als gevolg van gaswinning af te handelen. Een landelijk geldend schadeprotocol vormt hierbij de leidraad – althans voor gaswinningschades buiten het Groninger effectgebied waar het wettelijk bewijsvermoeden van kracht is.

Het 'gasprotocol' is ook de leidraad voor het 'zoutprotocol' dat er moet komen omdat de Commissie ook schades als gevolg van zoutwinning moet gaan afhandelen. De richtdatum hiervoor, 1 december 2020, is niet gehaald door het grote aantal op- en aanmerkingen van betrokken stakeholders zoals de zoutwinbedrijven, gemeenten, provincies en belangengroepen. Naar verwachting zal het protocol nu begin 2021 worden vastgesteld.

In eerste instantie was de SBHH niet uitgenodigd haar visie op het

protocol te geven; dat gebeurde na reclameren bij het ministerie van EZK alsnog. De uitgebreide reactie van de SBHH vond volop steun bij de Provincie Fryslân en de VNG en werd één op één overgenomen door de gemeente Harlingen. Het is onduidelijk wat de status op het moment van het schrijven van dit jaarverslag is.

AGENDA VOOR HET WADDENGEBIED 2050

Medio 2020 verscheen de 'Agenda voor het Waddengebied 2050'. Naast overheden schreven ook waterschappen, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en bewoners aan de gebiedsagenda mee. De toekomstvisie respecteert de tot 2052 lopende concessie van Frisia Zout, maar stelt wel dat geen nieuwe zoutwinconcessies meer moeten worden afgegeven.

RAPPORTAGES HAND-AAN-DE-KRAAN EN ZEESPIEGELSTIJGING

Op aandringen van de Tweede Kamer stelde de minister van Economische Zaken en Klimaat een commissie in om de effectiviteit van de werking van het hand-aan-de-kraanprincipe te onderzoeken. De resultaten hiervan zijn voor de Pilot Harlingen relevant omdat een pijler onder de veiligheidsafspraken in de Samenwerkingsovereenkomst het effectvol kunnen toepassen van dit principe is. De rapportage van de commissie was voorzien vóór het kerstreces, maar zal in 2021 het licht zien. Ook met betrekking tot en de uiteenlopende scenario's voor de zeespiegelstijging heeft de minister nadere informatie aan de Kamer toegezegd.

In de aanloop naar de Samenwerkingsovereenkomst roerden vooral de vereniging Oud Harlingen en de SBHH zich via de papieren plaatselijke media. Frisia Zout startte de website www.frisiazoutharlingen.nl en de Gemeente Harlingen zette informatie online op www.harlingen.nl/zoutwinning.

In 2019 is in de Samenwerkingsovereenkomst afgesproken dat een zorgvuldige communicatie rond het project een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners is. De gezamenlijke communicatie wordt getrokken door de SBHH en laat onverlet dat alle stakeholders vanuit hun eigen positie daarnaast ook eigen communicatiemiddelen kunnen inzetten.

TWEESPORENBELEID

Hoe, waarover en met welke doelgroepen de Pilot Harlingen de communicatie zoekt is neergelegd in het Communicatieplan, waarin twee sporen staan beschreven:

1. De communicatie helpt kennis, houding en gedrag rond delfstofwinning in zijn algemeenheid, en zoutwinning in het bijzonder, bij alle doelgroepen te vormen.
2. De ondertekenaars van de Samenwerkingsovereenkomst willen de Pilot Harlingen uitbouwen en verder gestalte geven, met als doel de lessen die hieruit getrokken kunnen worden ook toe te (laten) passen bij mijnbouwactiviteiten elders in het land.

Het grote doel is en blijft dat alle partijen willen voorkomen wat zich in Groningen heeft voorgedaan, wat heel goed is beschreven in 'Boudel op rieg', te weten: alle betrokkenen hebben het beste voor met de bewoners, echter niemand weet nog wie nu wat doet, wat uitmondt in een totale chaos. Het moet voor alle partijen duidelijk zijn en blijven wat zich zoal voordoet. Vertrouwen creëren en gedurende het gehele traject behouden is daarbij cruciaal. Dit ondanks het feit dat "onzekerheden inherent zijn aan activiteiten in de diepe ondergrond" (rapport Onderzoeksraad voor Veiligheid 2015).

COMMUNICATIEMIDDELEN

Zoals afgesproken zijn als belangrijkste communicatiemiddelen een website en een digitale nieuwsbrief gelanceerd. Verder is gebruik gemaakt van free publicity en van advertenties. Dit laatste gebeurde met name rond de radio-uitzending van 24 november.

COMMUNICATIEMOMENTEN

Via eigen kanalen en via persberichten aan de papieren en digitale Harlinger media is in augustus bekendheid gegeven aan de start van de website www.pilotharlingen.nl. Persberichten zijn ook verstuurd over de wijziging in de locatie van de eerste caverne en over de start van de aanleg en installatie van het Aanvullend Meetnet door ingenieursbureau Antea Group.

De eerste nieuwsbrief is in augustus in gedrukte vorm als bijlage bij de Harlinger Courant verspreid. In het buitengebied tussen Wijnaldum en de zeedijk, waar de krant niet huis-aan-huis wordt bezorgd, is de nieuwsbrief apart bij alle huizen langsgebracht. De tweede nieuwsbrief verscheen begin november en de derde eind december.

Presentatie Ternaard

Op uitnodiging van de Stichting Fêste Grûn werd 21 oktober online een presentatie over de Pilot Harlingen gegeven in een vergadering van het 'Ontzorgingsspoor Omgevingsproces Ternaard'. Doel daarvan is, net als in Harlingen, duidelijkheid te scheppen over risico's en

Locatie put

esco
european salt company
Frisia Zout B.V.

- Uiteindelijke put ligt ca. 260 m ten zuidoosten van het initiële doel
- Deze afwijking ligt binnen de geldende marges (instemmingsbesluit op het Winningsplan)
- Deze afwijking heeft geen implicaties voor de Wadplaten
- Uiteindelijke bodemdalingscontour wordt bepaald door het productieverloop uit alle putten samen

waarborgen van een (beoogde) delfstoffenwinning. Fêste Grûn probeert met betrokken partijen tot veiligheidsafspraken bij eventuele gaswinning te komen.

Informatieve gemeenteraad

Op woensdag 18 november vond een informatieve raadsvergadering plaats, waarbij de gemeenteraadsleden - en via een livestream ook mensen thuis - gedurende tweeënhalf uur zijn bijgepraat over de zoutwinning. Sprekers waren achtereenvolgens Jeroen Jansen en Bart Hendriks (Frisia Zout), Jarig Langhout (SBHH) en Peter van der Gaag (Holland Innovation Team). De bijeenkomst blijft via de website

van de gemeente en die van Pilot Harlingen terug te zien.

Portrettenserie

In samenwerking met Omroep RSH is een serie portretten uitzonden in de aanloop naar de publiëksavond van 24 november. In de eerste aflevering kwamen Jarig Langhout en voorzitter Anneke Visser van Oud Harlingen aan het woord, in de tweede Frisia-directeur Durk van Tuinen en in de derde Frank Petersen van de Waddenvereniging. Aflevering vier was een podium voor wethouder Paul Schoute en het laatste interview betrof Peter van der Gaag van Holland Innovation Team.

Publieksavond 'Harlingen en het zout'

Inwoners, raadsleden en deskundigen kwamen 24 november aan het woord tijdens de RSH-uitzending 'Harlingen en het zout'. De live stream werd georganiseerd als vervanging van de publieksavond van 14 april in RSG Simon Vestdijk, die wegens corona niet kon doorgaan.

Voor de microfoon kwamen het eerste uur onder andere Wim Wildeboer (Wad'n Partij), Bartele Boersma (PvdA), Stephanie Geurtz (GroenLinks), burgemeester Sluiter, binnenstadbewoners Gerrie Tichelaar, Willem Visser, Teatse Vogelaar en vele anderen.

In het tweede uur bevroeg Simone Scheffer Frisiadirecteur Durk van Tuinen, hydroloog Peter van der Gaag, veiligheidszone-bepleiter Nico Pellenburg, Theodor Kockelkoren van het Staatstoezicht op de Mijnen, MT-lid directie Warmte & Ondergrond van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat Ruud Cino en Chris Elsinga van de SBHH. Het programma is in zijn geheel terug te luisteren via de site van de Pilot Harlingen. Ruim 240 belangstellenden volgden de publieksavond via de live stream.

Alle 1500 leden van de vereniging Oud Harlingen ontvingen begin november bij de stukken voor de Najaarsvergadering een flyer over het komende radioprogramma.

Dezelfde flyer lag onder meer in de bibliotheek, het stadhuis en enkele supermarkten. Ook via advertenties in plaatselijke bladen zijn de inwoners op de uitzending geattendeerd.

HARLINGEN EN HET ZOUT

PILOT HARLINGEN
WWW.PILOT.HARLINGEN.NL

DINSDAGAVOND 24 NOVEMBER verzorgt Omroep RSH in co-productie met Pilot Harlingen een **LIVE** uitzending over Harlingen en het zout. Bekijk en beluister dit via www.omroepsh.nl of via de ether 106.2 Mhz of Kabel Ziggo 104.1 Mhz.

PRESENTATIE: SIMONE SCHEFFER EN DOEDE VAN DE HOEK

Van **19.00 - 20.00** uur:
herhaling van 5 podcasts die eerder al uitgezonden worden tijdens het programma Afslag Harlingen, 's zaterdags om 11.45 uur.

Van **20.00 - 21.00** uur:
live gesprekken met vragen van luisteraars, pittige interviews en achtergrondinformatie.

- Wat gaat Frisia Zout precies doen?
- Hoe groot zijn de risico's?
- Hoeveel gaat de zeedijk verzakken?
- Wat vindt de Waddenvereniging?
- Hoe bewijs je als huiseigenaar eventuele schade?

Aan het woord komen onder andere
Jarig Langhout (Bescherming Historisch Harlingen),
Durk van Tuinen (Frisia Zout) en
allerlei inwoners van de stad.

ORGANISATIE

Op grond van de afspraken in de Samenwerkingsovereenkomst is in de loop van 2020 verder vormgegeven aan de Pilot Harlingen.

STAKEHOLDERSOVERLEG

Het stakeholdersoverleg vormt de kern van de Pilot Harlingen. Hier bespreken de betrokken partijen de voortgang en de financiering van de Pilot, ontwikkelingen op bijvoorbeeld wetenschappelijk of politiek vlak, eventuele zorgen vanuit de samenleving of nieuwe ideeën en initiatieven om aspecten van de zoutwinning vaker of anders voor het voetlicht te brengen.

Het eerste formele stakeholdersoverleg vond plaats op 9 januari. Daarbij werd afgesproken in principe elk kwartaal om tafel te gaan om alle lopende zaken en eventuele nieuwe initiatieven te bespreken. Eventuele urgente zaken kunnen daarnaast onderling worden kortgesloten; de lijnen zijn daarvoor kort genoeg. Vanwege het coronavirus werd de bijeenkomst van april geschrapt, waarna de stakeholders op 3 juli en 8 oktober digitaal vergaderden.

Bij de overleggen in 2020 waren de stakeholders als volgt vertegenwoordigd:

- Frisia Zout: Durk van Tuinen (algemeen directeur), Bart Hendriks (technisch directeur), Johan Weewer en vervolgens Jeroen Jansen (manager Milieu en Kwaliteit)
- Gemeente Harlingen: Paul Schoute (wethouder) en Horatius Runia (beleidsambtenaar)
- Provincie Fryslân: Albert-Jan Zijlstra (beleidsambtenaar diepe ondergrond)
- Wetterskip Fryslân: Bert van Kalsbeek (coördinator bodemdaling)
- Stichting Bescherming Historisch Harlingen: Jarig Langhout (voorzitter), Henk de Jong (penningmeester), Johan Drost (algemeen bestuurslid), Chris Elsinga (adviseur)

Najaar 2020 gaf het ministerie van EZK bij monde van Ruud Cino aan dat het ministerie zijn betrokkenheid en persoonlijke aanwezigheid bij de Pilot Harlingen wil intensiveren. Naar verwachting zal Jeroen Hartsuiker als regionaal beleidscoördinator in de toekomst dus bij het overleg kunnen aanschuiven.

COMMUNICATIEOVERLEG

Om te bewerkstelligen dat de informatievoorziening als betrouwbaar en onafhankelijk wordt gezien is deze belegd bij de SBHH. Uitvoerende werkzaamheden zijn door de stichting in overleg met de andere stakeholders uitbesteed aan Terp 10 Communicatie. Die zette in 2020 in samenspraak met de stakeholders de nodige activiteiten in gang middels een drietal communicatie-overleggen.

Bij het Communicatie-overleg waren de stakeholders als volgt vertegenwoordigd:

- Frisia Zout: Durk van Tuinen (algemeen directeur)
- Gemeente Harlingen: Nanda Heij, later Tjeerd Breuker (communicatieadviseurs)
- Provincie Fryslân: Joël Heiner (communicatieadviseur)
- Wetterskip Fryslân: Bert van Kalsbeek (coördinator bodemdaling)
- Stichting Bescherming Historisch Harlingen: Jarig Langhout (voorzitter)

RAAD VAN ADVIES

De Pilot Harlingen wil vroegtijdig, actief, open, transparant, begrijpelijk en tweezijdig over de zoutwinning communiceren met iedereen die zich daarbij betrokken voelt. Dit maakt deel uit van het dynamisch proces, dat de Pilot wil zijn. Hierbij past ook dat de Pilot Harlingen open staat voor ideeën, suggesties en commentaar van derden op het eigen functioneren.

Om daar actief invulling aan te geven is gekozen voor het instellen van een Raad van advies die gevraagd en ongevraagd input kan geven vanuit verschillende geledingen in de maatschappij. In de Raad van advies hebben qualitate qua zitting:

- de voorzitter van de vereniging Oud Harlingen
- de burgemeester van Harlingen
- MT-lid directie Warmte & Ondergrond van het ministerie van EZK

Als zodanig werden in november 2020 als eerste leden van de Raad benoemd respectievelijk mevrouw Anneke Visser, de heer Roel Sluiter en de heer Ruud Cino.

COLOFON

Jaarverslag 2020
Jaarverslag voor inwoners van Harlingen en omstreken,
samenwerkingspartners en overheden. Uitgave: Pilot Harlingen,
www.pilotharlingen.nl
April 2021